Redactie:
Etienne Branquart (Belgisch biodiversiteitsplatform).

Met medewerking van:
Sarah Brunel, Claire Collin, Emmanuel Delbart, Louis-Marie Delescaille, Pascal Dupriez, Nathalie Feremans, Andreas Hussner, Bruno Jurdant, Arnaud Laudelout, Benoît Toussaint, Wouter Van Landuyt en Johan van Valkenburg.

Fotoverantwoording:
Nicolas Borel, Etienne Branquart, Paul Busselen, John Coyne, Gérald Duhayon, Andreas Hussner, Angel Hurtado, Grégory Motte, Sonia Vanderhoeven, Klaus van de Weyer, Istock, Provincie Antwerpen dienst Waterbeleid en Vilda photos.

Deze publicatie is gratis verkrijgbaar bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Dienst Multilaterale en Strategische Zaken (biodiversiteit), Victor Hortaplein 40 (bus 10) in 1060 Brussel.

E-mail: info_environment@health.fgov.be
Telefoon: 02/524.95.13

Meer weten over invasieve soorten in België:
http://ias.biodiversity.be

Biodiversity.be

federale overheidsdienst
VOLKSGEZONDHEID,
VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN
EN LEEFMILIEU

Meer weten over biodiversiteit: **www.health.fgov.be** *(selecteer 'milieu' en vervolgens 'biodiversiteit') en* **www.bombylius.be**

De brochure 'De opmars van exoten' is gratis beschikbaar bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (pdf-formaat op de website www.health.fgov.be (milieu / biodiversiteit / het concept en de acties / invasieve soorten).

Gedrukt met plantaardige inkt op gerecycleerd papier

Planten die gevaarlijk zijn voor de biodiversiteit van onze streek

Invasieve waterplanten werden door de mens geïntroduceerd in nieuwe gebieden en hebben daar doorgaans geen natuurlijke vijanden. Ze geven blijk van een grote dynamiek en een bijzonder competitieve ingesteldheid, zowel in kunstmatige waterpartijen als in natuurlijke waterrijke gebieden. Vaak vormen ze dichte tapijten aan de rand van of op het wateroppervlak, waar ze de neiging hebben andere plantensoorten te verdingen. Deze plantentapijten houden het licht tegen en verminderen de beschikbaarheid van zuurstof, wat snel leidt tot de biologische dood van de watergebieden waarin ze zich ontwikkelen. Hun impact op de waterfauna (vissen, amfibieën, ongewervelden, etc.) is aanzienlijk. Bovendien vormen invasieve waterplanten een belemmering voor wateractiviteiten, irrigatiesystemen, visvangst, enz.

Moeilijk te verwijderen!

Zodra ze zich hebben gevestigd, zijn ze erg moeilijk uit te roeien. De Provincie Antwerpen schat dat de aanwezigheid van invasieve plantensoorten de onderhoudskosten van waterwegen vertienvoudigt.

Waarom worden deze planten gebruikt voor tuinaanleg?

De ontwikkeling van invasieve waterplanten is een recent fenomeen in West-Europa en nog niet erg bekend in de tuinbouwsector en bij het grote publiek. Die planten zijn vaak erg mooi en ontwikkelen zich gemakkelijk in de meeste kunstmatige waterpartijen. Voor hun onderhoud is geen bijzondere kennis vereist. Ze staan vaak vermeld in de meeste catalogen van waterplanten.

Deze folder zal u de belangrijkste invasieve waterplanten in West-Europa leren herkennen. Er worden eveneens een hele reeks alternatieve soorten voorgesteld die volstrekt onschadelijk zijn voor het leefmilieu. Aan u om ze te promoten!

Handel verantwoordelijk!

EENVOUDIGE EN MAKKELIJK TOE TE PASSEN PRAKTIJKEN KUNNEN U DAARBIJ HELPEN:

- Leg uw watertuin niet aan in de buurt van waterlopen ;
- Introduceer geen invasieve waterplanten in uw waterpartijen, maar kies voor één van de alternatieven ;
- Probeer geen water, planten of dieren over te brengen van de ene waterpartij naar de andere ;
- Hou snelgroeiende waterplanten onder controle ; plaats ze in potten, zo kunnen ze zich minder makkelijk verspreiden en kunt u de waterpartij makkelijker onderhouden ;
- Gooi nooit plantaardig materiaal in een waterloop of in een natuurlijk watergebied ; het materiaal afkomstig van het maaien of reinigen van uw waterpartijen en aquariums moet zorgvuldig gecomposteerd worden of naar een geschikte stortplaats gebracht worden ;
- Leer de belangrijkste invasieve waterplanten herkennen en deel uw kennis met anderen, zodat we de verspreiding van deze planten een halt kunnen toeroepen.

BELGIË & AANGRENZENDE GEBIEDEN

STOP DE VERSPREIDING VAN INVASIEVE WATERPLANTEN!

© 2008 - Verantwoordelijke uitgever: Dirk Cuypers, Victor Hortaplein 40, bus 10, B-1060 Brussel - Wettelijk depot: D/2008/2196/32

Welke soorten kiezen voor de aanleg van waterpartijen en watertuinen?

.be

Poelen en vijvers die worden aangelegd in tuinen vormen net als natuurlijke waterlandschappen een ideale omgeving voor biodiversiteit. Men treft er vaak een wonderlijke mengeling aan van tuinplanten afkomstig uit alle hoeken van de wereld. Sommige van die planten zijn echter allesbehalve onschadelijk…

Invasieve waterplanten

Het gaat om uitheemse waterplanten die erg sterk zijn en over een uitzonderlijk groeivermogen beschikken. In de zomer kunnen hun takken tot 20 cm per dag groeien! Ze beschikken over een groot verspreidings- en regeneratievermogen via zaadjes of plantfragmenten, en kunnen aldus natuurlijke watergebieden overwoekeren.

Sterke verspreiding

Invasieve waterplanten kunnen ontsnappen uit tuinen wanneer de waterpartijen waarin ze zich gevestigd hebben in contact staan met een rivier of een natuurlijk waterrijk gebied. Het weggooien van uitgetrokken of gemaaide planten afkomstig uit waterpartijen en aquariums vormt eveneens een risico. Wanneer ze worden meegevoerd door de stroming, door de wind of door vogels, verspreiden de zaadjes en de plantfragmenten zich over grote afstanden en kunnen er op die manier nieuwe populaties ontstaan.

Oeverplanten

Vermijd het invoeren van

Reuzenbalsemien
(Impatiens glandulifera)

250 cm

Bloeiperiode: juli tot oktober

Witte spirea
(Spiraea alba)

250 cm

Bloeiperiode: juni tot september

Reuzenbalsemienen en witte spirea's kunnen ononderbroken vegetatiestroken vormen langs waterlopen en de andere plantensoorten doen verdwijnen.

Kies eerder voor

Moerasspirea
(Filipendula ulmaria)

100 cm

Bloeiperiode: juni tot augustus

Grote kattestaart
(Lythrum salicaria)

100 cm

Bloeiperiode: juni tot september

Gele lis
(Iris pseudacorus)

100 cm
10 cm

Bloeiperiode: mei tot juni

Amfibieplanten

Vermijd het invoeren van

Grote waternavel
(Hydrocotyle ranunculoides)

15 cm
30 cm

Bloeiperiode: –

Waterteunisbloemen
(Ludwigia grandiflora en L. peploides)

20 cm
80 cm

Bloeiperiode: juni tot september

De waterteunisbloemen en grote waternavel behoren tot de invasieve waterplanten die het schadelijkst zijn voor de natuurlijke watergebieden.

Kies eerder voor

Pijlkruid
(Sagittaria sagittifolia)

60 cm
40 cm

Bloeiperiode: juni tot augustus

Middelste waterranonkel
(Ranunculus aquatilis)

5 cm
50 cm

Bloeiperiode: mei tot juli

Dotterbloem
(Caltha palustris)

40 cm
10 cm

Bloeiperiode: april tot juni

Zuurstofplanten

Vermijd het invoeren van

Waterpest
(Elodea spp.)

80 cm

Bloeiperiode: juni tot september

Vermijd eveneens: *Lagarosiphon major (= Elodea crispa)* en *Egeria densa (= Elodea densa)*

Parelvederkruid
(Myriophyllum aquaticum)

15 cm
50 cm

Bloeiperiode: –

Vermijd eveneens: *Myriophyllum brasiliensis, M. heterophyllum, M. pinnatum, Crassula helmsii (= Crassula recurva)*

Kies eerder voor

Glanzig fonteinkruid
(Potamogeton lucens)

120 cm

Bloeiperiode: juni tot augustus

Hoornblad
(Ceratophyllum demersum)

120 cm

Bloeiperiode: juli tot september

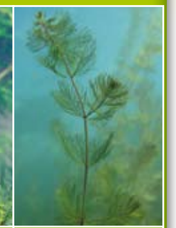

Aarvederkruid
(Myriophyllum spicatum)

80 cm

Bloeiperiode: juni tot augustus

Drijvende planten

Met de nodige voorzichtigheid te gebruiken

Waterhyacint
(Eichhornia crassipes)

15 cm

Bloeiperiode: augustus tot september

Mosselplant
(Pistia stratiotes)

20 cm

Bloeiperiode: –

De waterhyacint *(Eichhornia crassipes)* en de mosselplant *(Pistia stratiotes)* zijn vorstgevoelig, waardoor hun opmars zich momenteel beperkt tot Zuid-Europa. Dit kan echter een probleem worden in de rest van Europa als gevolg van de opwarming van het klimaat.

Kies eerder voor

Waterlelies
(Nymphaea spp.)

10 cm
120 cm

Bloeiperiode: juni tot september

Drijvend fonteinkruid
(Potamogeton natans)

5 cm
50 cm

Bloeiperiode: juni tot augustus

Nog een aantal soorten

De grote kroosvaren *(Azolla filiculoides)* en dwergkroos *(Lemna minuta)* zijn minuscule waterplanten die welig kunnen tieren aan wateroppervlakten die rijk zijn aan voedingsstoffen. Ze komen vaak ongewild in waterpartijen terecht ten gevolge van de verplaatsing van water, slijk of andere waterplanten.

Grote kroosvaren *(Azolla filiculoides)* en dwergkroos *(Lemna spp.)*

Ook andere uitheemse waterplanten kunnen invasief worden. We moeten vooral op onze hoede zijn voor soorten die zowel vorstresistent (rustieke planten) als erg sterk zijn.

Watercrassula
(Crassula helmsii)

Watercrassula *(Crassula helmsii)* is een uit Australië afkomstige waterplant die nog niet veel voorkomt op het Europese vasteland, maar die in het Verenigd Koninkrijk reeds een groot aantal vijvers en poelen heeft ingepalmd. De ontwikkeling van deze plant leidt tot een daling van het aantal vissen en watersalamanders. Uitroeiing is vrijwel onmogelijk want de plant valt uiteen in minuscule stekken zodra men hem probeert uit te trekken. Probeer hem op afstand te houden!